

Vybrané aspekty angažovania kresťanov za dobro rodiny v spoločnosti

René Balák

Jednou z konkrétnych oblastí angažovania sa kresťanov je bez najmenších pochybností rodina¹. Preto kresťania majú zohľadniť vo svojej angažovanosti nielen konkrétne historické danosti doby, ale aj integrálny pohľad na manželstvo a rodinu obsiahnutý v dokumentoch Magistéria. Toto tvrdenie vychádza nielen zo znamení času dnešnej premieňajúcej sa doby, ale i z morálneho záväzku a povinnosti kresťanov napomáhať rozvoj rodiny v konkrétnej historickej etape zmien. Položenie rodiny v akejkoľvek etape radikálnych zmien nie je zohľadňované v spoločnosti² dostatočným spôsobom. V rámci teologickomorálnej reflexie je nutné nazerať na rodinu v spojitosti s manželstvom. Postavenie manželstva a rodiny v dnešnej dobe má pozitívne aj negatívne stránky³, ktoré kresťania v rámci angažovania sa v spoločnosti majú rozlišovať. V etape zmien často dochádza k situácii, kde je porušovaná dôstojnosť manželstva a rodiny rozličným spôsobom. Niektoré z týchto spôsobov, ktorými sa narušuje dôstojnosť manželstva a rodiny, sú z morálneho zorného uhla veľmi rafinované a ťažko rozpoznateľné.

Je potrebné si uvedomiť, že poškrvňovanie dôstojnosti manželstva rozvodmi, programovou propagáciou voľnej lásky, neprirodzenými praktikami v oblasti ľudskej sexualitý a plodenia⁴ znemožňuje chápanie manželstva a rodiny v duchu pravdy o tejto inštitúcii rodiny a zároveň sviatosti manželstva. Kresťania, pri analýze, ktorá je potrená a nevyhnutná vzhľadom na zložité zmeny prebiehajúce v spoločnosti, si majú byť vedomí, že nepriaznivé podmienky v spoločnosti sú spôsobené permisivistickou a naturalistickou antropológiou, ideologickou politikou kontroly pôrodnosti, medicínou, ktorá je zameraná na uspokojovanie túžob človeka, ako aj dezinformačnou kampaňou médií⁵. Z týchto východísk potom sekundárnym spôsobom vyplývajú javy, majúce negatívny dopad na manželstvo a rodinu, ako aj na celé usporiadanie spoločnosti. Čiže angažovanosť kresťanov v tejto rovine života spoločnosti, ktorá je morálnym záväzkom a poslaním je nesmierne náročná a dôležitá, nakoľko vzrástol úpadok mravnosti a kresťania nemôžu byť ľahostajní voči totmuto uvoľneniu mravov⁶.

¹ V tejto problematike kresťanskej angažovanosti je určitá metodologická ťažkosť vyplývajúca zo zložitosti problému. Z hľadiska morálnej teológie nemožno totiž uvažovať o rodine bez reflexie nad manželstvom, ktoré je fundamentom rodinného spoločenstva. Preto i poslanie kresťanov musí zohľadňovať primárne inštitúciu manželstva v jej biblickom chápaní, kde sú kresťania morálne viazaní ohlasovať biblickú koncepciu manželstva chápaného ako povolanie samého Boha. V rámci tohoto poslania kresťanov sa následne prechádza k prezentácii a k ohlasovaniu pravdy o biblickom zmysle termínu *communio personarum*, aby kresťania mohli v spoločnosti zjaviť plnosť teologickomorálneho nazerania na manželstvo. Kresťania teda prezentujú v tejto angažovanosti i charakteristiku manželskej lásky, ktorá je základom každého manželstva. Posolstvo zverené kresťanom v ekleziálnom spoločenstve ich morálne zaväzuje k ohlasovaniu rozmeru spoločenstva v manželskom a rodinnom živote. Určité špecifické podmienky v spoločnosti si vyžadujú tento metodologický postup a nie je možné prezentovať fundamentálne požiadavky kladené na kresťanov v tejto oblasti angažovania iným spôsobom. Reálna situácia naznačuje určité pretrhnutie spojitosti manželstva, manželskej lásky a rodiny, pričom kresťania v rámci svojho poslania musia tieto danosti zohľadňovať. Ak ide o postoj Cirkvi k problematike manželstva a rodiny, Cirkev vidí tieto skutočnosti i vo vzťahu k reálnej situácii a v kontexte ekonomických a sociálnych otázok.

² Por. CA 4.

³ Situácia, v ktorej sa nachádza rodina, je predmetom analýzy zo strany kresťanov, ktorí ju majú chápať vo svetle Kristovej spásy vo svete. Na druhej strane sú kresťania povolaní k tomu, aby pochopili, že dnešný človek a spoločnosť často odmieta Božiu lásku, čo spôsobuje jednotlivé záporné javy v spoločnosti, ktoré nie sú v súlade s pravdou o rodine. Por. FC 6.

⁴ Por. GS 47.

⁵ Por. E. Sgreccia – M. L. Di Pitrová. *Od permisivistického predstavy k naturalistickému pohľadu na sexualitu: štvoro faktorov vplyvu*. In: *Kultúra Života – Katolícka cirkev a sexuálna výchova. 1.* Red. J. Janok, D. Čárska. Bratislava 1998 s. 76 – 106.

⁶ Por. PH 1 – 2.

Rozvoj rodiny je zo strany kresťanov potrebné vidieť i v kontexte duchovných a materiálnych dobier, súvisiacich so súkromným vlastníctvom⁷ a zároveň v kontexte jej pozície v štáte⁸. Subsidiárna úloha štátu a jeho kompetencie sú ohraničené prirodzenou autonómiou rodiny, ktorú štát musí rešpektovať i v dobe prevratných zmien v spoločnosti, ktoré často nenapomáhajú rozvoju a existencii rodiny. Táto situácia nie je v spoločnosti novým fenoménom a má svoje historické korene a vývoj⁹. Kresťania v rámci svojej angažovanosti majú zohľadňovať identitu manželstva a rodiny vo vzťahu k spoločnosti, kde každé z týchto spoločenstiev má svoje morálne práva a povinnosti, ktoré vyplývajú z podmetovosti jednotlivých spoločenstiev, v ktorých žije ľudská osoba. V kontexte morálneho poslania kresťanov a ich angažovanosti v prospech rodiny je vhodné zdôrazniť, že osoba človeka sa realizuje predovšetkým v rodine, ktorá má primárny charakter vo vzťahu k spoločnosti. Preto angažovanosť kresťanov má vychádzať z teologickomorálneho fundamentu o manželstve a rodine, ktorý zohľadňuje biblické chápanie manželstva a rodiny, manželskú lásku ako fundament manželstva a rodiny ako aj rozmer spoločenstva v manželskom a rodinnom živote.

Kresťanská vízia sexuality – východisko angažovanosti kresťanov

Toto poslanie kresťanov, zacielené na rodinu, vychádza z kresťanskej vízie sexuality¹⁰, ktorá je schopnosťou, tendenciou a prirodzenou potrebou osoby nadviazať vnútorný vzťah s druhou osobou, skrze dar a prijatie daru. Kresťania majú prezentovať v spoločnosti úctu voči ľudskému telu v antropologickej a teologickej rovine¹¹, lebo telo sa má stať znakom lásky a plodnosti¹² v manželstve a v rodine. Prezentácia integrálneho pohľadu na dar sexuality

⁷ Por. CA 6.

⁸ Por. tamtiež 10.

⁹ Tento vývoj, ktorý má svoj ideový počiatok v 17. storočí postupne narušil kresťanskú koncepciu sexuality, manželstva a rodiny, pričom sa postupne presadil v celom svete pod pojmom sexuálna revolúcia. Je zrejme negatívny dopad protikresťanských koncepcií na manželstvo a rodinu v dnešnej spoločnosti. Por. P. J. Elliott. *Sexuálna revolúcia*. In: *Kultúra života – Katolícka cirkev a sexuálna výchova. I.* Red. J. Janok, D. Čárska. Bratislava 1998 s. 112 – 130.

¹⁰ Je nutné podotknúť, že na tomto mieste sa neprezentuje úplný pohľad na kresťanskú víziu sexuality, ktorá zdôrazňuje že pohlavnosť (sexualita) človeka je čosi viac ako len tajomná sila somatiky. Je to dar Boha, čiže dar Stvoriteľa chápaný ako prvotný znak obdarovania. Človek má však vnútornú slobodu k svojmu vlastnému pudu z čoho vyplýva že ľudská pohlavnosť sa neohraničuje iba na fyzický rozmer. Je potrebné ju vidieť v perspektíve daru zo seba samého ako aj prijatia daru od druhého človeka. Pohlavnosť sa viaže s podstatou ľudskej osoby a jej realizácia je integrálnou časťou manželskej lásky čiže jediným miestom realizácie pohlavnosti je manželstvo. Ľudská pohlavnosť je podstatnou súčasťou osobnosti, spôsobom prežívania a vyjadrovania ľudskej lásky, kde verifikovaním tejto lásky je nezištnosť a schopnosť daru zo seba samého. Ľudská láska teda usmerňuje, podvihuje a integruje pohlavnosť, ktorá je nasmerovaná k interspersonálnemu dialógu (dar a prijatie daru) a k odovzdávaniu života. Kresťan je morálne zodpovedný nachádzať a objavovať vlastnú pohlavnosť vo svetle Kristovho tajomstva ako povolanie k láske a harmónii.

¹¹ Antropologický aspekt vyjadruje osobu človeka. Človek je telom a nie, že iba má telo. Človek je i sakramentálnou skutočnosťou, čiže skrze telo môže objaviť to, čo Boh do neho nasmeroval. Teologický aspekt a teológia tela poukazuje na to, že celá skutočnosť človeka (duch a telo) má byť výrazom lásky, z ktorej človek vyrastá a ktorú dostal od Boha. Telesnosť človeka je poznačená neodvolateľnou Božou láskou. Ľudské telo slúži k objaveniu Boha a jeho stvoriteľskej lásky. Teológia tela sa tu stáva teológiou pohlavia - sexuality (mužskosti a ženskosti).

¹² Por. Kongregácia pre katolícku výchovu. *O ľudskej láske – výchovné smernice*. Trnava 1997 nr. 22 – 24. Telo chápané ako znak lásky vyjadruje povolanie k vzájomnosti, čiže k láske a darovaniu seba samého druhému. Komúnia osôb vyjadruje takto komplementaritu pohlavia. Jazyk tela je jazykom lásky a nemôže podľahnúť falzifikovaniu. Stud sa chápe v teologickomorálnej rovine ako prežívanie čistoty v medziosobnej komunikácii, ktorá je nevyhnutná pri pravdivom prežívaní lásky. Medziosobná komunikácia je cestou prehlbovania komúnie osôb za predpokladu existencie tejto komúnie osôb. Telo chápané ako znak plodnosti objasňuje mužovi a žene ich konštitutívne povolanie k plodnosti, ako jednej zo základných funkcií ohraničenej skrze pohlavie. Totiž telesnosť v kresťanskej koncepcii sexuality je ženskosť alebo mužskosť a podstatou ženskosti je materstvo, a podstatou mužskosti je otcovstvo. Telesnosť je spôsobom vyjadrovania sa a výrazom človeka jako osoby.

v personalistickom a teologickom duchu je nevyhnutná, nakoľko sexualita je podstatnou súčasťou života ľudskej osoby. Zároveň si kresťania majú uvedomiť, že sexualita človeka je zameraná na interpersonálny dialóg a prokreáciu, ku ktorým sa človek má postaviť v kontexte zodpovednej slobody. Vo svojom poslaní kresťania majú zohľadňovať genitálnu, emocionálnoaafektívnu a duchovnú rovinu sexuality, naznačujúc tak, že má dynamický charakter, pričom je nutné rešpektovať komplementárny charakter tohoto daru od Boha. Iba na tomto antropologickom, teologickom a personalistickom základe možno poukázať na etický rozmer sexuality a na význam morálneho postoja čistoty¹³, ktorý si vyžaduje ovládnutie darovaných schopností človeka, ktorý žije v manželstve a v rodine.

Teologickomorálna fundamentálna koncepcia manželstva a rodiny chápaných v duchu *communio personarum* je základom pre aktívnu angažovanosť kresťanov v prospech rodiny, ktorá je chápaná ako primárna rovina kresťanskej angažovanosti v spoločnosti. To jednoznačne poukazuje na dôležitosť rodiny v rámci jej existencie v spoločnosti. Veľké množstvo rodín v spoločnosti musí žiť v podmienkach chudoby, ktoré im znemožňujú dôstojne plniť úlohu, ktorá vyplýva z ich prirodzenosti¹⁴. Kresťania vo svojom poslaní majú zohľadňovať biblické poslanstvo obsiahnuté v zjavení prezentuje fundamentálnu pravdu, že Boh stvoril človeka na svoj obraz (Por. Gn 1,26), a stvoril ho z lásky a súčasne povolal k láske. Toto povolanie, na závažnosť a vznešenosť ktorého sa chce poukázať v rámci angažovania sa kresťanov v spoločnosti, človek realizuje vo svojej zjednotenej celistvosti (duchovno-telesnej) skrze manželstvo alebo panenstvo¹⁵. Je to zároveň odpoveď kresťanov adresovaná tejto spoločnosti, ktorá odmieta, napáda a často opovrhuje manželstvom a rodinou z hedonistických ideologických dôvodov¹⁶

Manželstvo a rodina ako povolanie ku *communio personarum* v duchu lásky

Poslanie kresťanov orientované na rodinu spočíva vo vydávaní svedectva pravde o manželstve a až potom o rodine, nakoľko rodina je založená na manželstve¹⁷. Kresťania, vedomí si neadekvátneho postavenia rodiny v dnešnej spoločnosti, sa majú angažovať v prospech pravdivého chápania manželstva, ktoré je z hľadiska morálnej teológie, prezentované ako realizácia povolania k láske, pričom je zmluvou medzi mužom a ženou, skrze ktorú utvárajú „spoločenstvo na celý život“¹⁸. Pri napĺňaní tohoto poslania kresťanov v rovine rodiny sa vychádza z terminológie Druhého Vatikánskeho Koncilu, ktorá umožňuje vyjadrenie tohto spoločenstva manželstva a rodiny. Termín *communio personarum*¹⁹ sa používa i v rámci angažovanosti kresťanov v spoločnosti, aby kresťania zdôraznili, že manželstvo je spoločenstvom osôb, spoločenstvom života a lásky, a jeho tvorcom je sám

Ľudská telesnosť je odlišná od zvieracej. Žiadne konanie človeka nie je iba konaním telesným, čiže teológia tela musí byť zakotvená v koncepcii osoby. Ľudská osoba má inpersonálny rozmer, ktorý vyjadruje jej identitu (obrat k sebe - nasmerovanie k sebe) a zároveň element dialogálny. V ľudskej telesnosti musí existovať harmónia týchto rozmerov (nasmerovanie iba k sebe je príčinou narcizmu, orientácia iba na rozmer dialogálny zatvára dvere k poznaniu seba), potrebná je akceptácia seba ako muža i ženy. Ľudská pohlavnosť sa podľa kresťanskej koncepcie môže teda zrealizovať iba v láske.

¹³ Por. Pápežská rada pre rodinu. *Ľudská sexualita – pravda a poslanie*. Trnava 1996 nr. 16 – 19.

¹⁴ Por. *Charta práv rodiny*. K. In: Ján Pavol II. *Familiaris consortio*. Trnava 1993 s. 172.

¹⁵ Por. FC 11.

¹⁶ Por. J. Suaudeau. *Rodina v našej dobe*. In: *Kultúra života - Katolícka cirkev a sexuálna výchova.1*. Red. J. Janok, D. Čárska. Bratislava 1998 s. 35 – 41.

¹⁷ Por. CA 39.

¹⁸ Kresťania majú vo svojej angažovanosti v rovine rodiny zdôrazňovať tento podstatný rozmer manželstva, teda že manželstvo je spoločenstvom na celý život v rovine telesnej i duchovnej. Por. W. Góralski. *Wspólnota całego życia*. Częstochowa 1995 s. 9 – 10. Por. taktiež CIC can. 1055 § 1.

¹⁹ Por. GS 48 - 50.

Boh²⁰. Angažovanosť kresťanov v tejto oblasti je nielen realizáciou morálneho záväzku, ktorý vyplýva z viery, ale je aj svetlom a nádejou pre rodinu, nachádzajúcu sa v období prevratných zmien v spoločnosti.

V dnešných spoločenských podmienkach je naplnenie morálneho poslania kresťanov veľmi náročné, pretože manželstvo a rodina sa majú prezentovať ako povolanie, ktoré vyplýva z biblickej vízie celoživotného povolania. Celá kresťanská angažovanosť má zo strany Boha charakter **náboženského povolania**, a tak isto aj manželstvo má byť zo strany angažujúcich sa kresťanov prezentované ako náboženské povolanie²¹. Čiže v poslanstve angažujúcich sa kresťanov, ktoré je adresované celej spoločnosti, sa rozvíja myšlienka, že manželstvo je Bohom stvorená skutočnosť, ktorá je zároveň skrze Ježiša Krista vyzdvižená na sviatosť. Manželstvo sa teda javí, v poslanstve kresťanov napomáhajúcich dobro rodiny, ako skutočnosť náboženská, do ktorej prichádza Boh²². Teda kresťania, angažujúci sa v spoločnosti v rovine rodiny, zvestujú svetu, že manželstvo je povolaním ku svätosti a k vzájomnému posväcovaniu manželov²³, ktoré sa prenáša ako morálny záväzok na celú rodinu.

Kresťania, takto reagujúc na položenú rodinu v dnešnej dobe, kedy je vystavená tvrdým útokom²⁴, majú spoločnosť osloviť predovšetkým prostredníctvom teologickobiblického chápania manželstva a rodiny. **Biblické chápanie *communio personarum*** je kresťanskou angažovanou odpoveďou adresovanou spoločnosti na pomýlené chápanie manželstva a rodiny. Totiž biblický a teologický výraz *communio personarum* ukazuje na vzťah v zmluve Boha s Izraelom a tak isto na zmluvu Krista s Cirkvou. Kresťania týmto spôsobom zdôrazňujú v spoločnosti v súlade s učením Magistéria, že láska manželov je obrazom i znakom komúnie lásky medzi Bohom a ľuďmi²⁵. Poslanie kresťanov je na jednej strane protiváhou k realite dnešnej doby, ktorá nechce prijať pravdu o manželstve, ktoré je fundamentom rodiny. Na druhej strane je toto poslanie obranou manželskej zmluvy, ktorá sa dotýka samej podstaty bytia ženou i bytia mužom a je „ovocím a znakom potreby, ktorá je hlboko ľudská“²⁶.

Povolanie kresťanov, zvestovať spoločnosti, že v základoch tejto manželskej zmluvy je najprv dar a schopnosť čiže povolanie, nie nejakou vedľajšou úlohou v rámci ich poslania. Vo

²⁰ Kresťania, ak chcú skutočne napomôcť svojou angažovanosťou manželstvu a rodine, musia vychádzať z toho, že každé manželstvo pramení v Božom Slove. Por. S. Mojek. *Wprowadzenie do teologii małżeństwa według pism Bernarda Häringa CSSR.*. In: *Małżeństwo – przymierze miłości*. Red. J. Misiurek, W. Słomka. Lublin 1995 s. 243.

²¹ Boh vyzýva k jednote a účasti na svojom stvoriteľskom diele a vyzýva vždy po mene, čiže neopakovateľne. Kresťania vo svojom poslaní majú vydávať svedectvo pravdy, že každé manželstvo má svoj životopis povolania a každé sa iným spôsobom zapisuje do komúnie osôb, čiže každé má svoju vlastnú neopakovateľnú cestu. Ide predovšetkým o to, aby kresťania poukázali v rámci svojej angažovanosti na potrebu, aby každý človek objavoval vlastnú osobnú cestu povolania. Pri hlásaní biblickej pravdy o manželstve a rodine kresťania takto zdôrazňujú, že Božie volanie a výzva adresovaná konkrétnemu človeku je vždy zároveň uschnutím. Boh nikoho a nikdy nepovoláva k niečomu, k čomu by najprv nedal schopnosti. Teda kresťania vo svojej angažovanosti orientovanej na dobro rodiny poukazujú na biblickú skutočnosť, že vždy je primárny dar. Posolstvo kresťanov zdôrazňuje, že manželstvo ako také, musí najprv odkryť dar Božej lásky a až potom sakramentálne dary. Prvotnou úlohou ľudí pripravujúcich sa na manželstvo je pochopenie manželstva a rodičovstva ako daru a ako Božieho povolania. Teda kresťania majú v rámci svojho poslania prezentovať manželstvo ako nie čisto ľudskú ustanovizeň. Por. KKC 1603.

²² Kresťania, angažujúci sa v oblasti rodiny, zdôrazňujú, že Boh nie je nejakou treťou stranou alebo konkurentom, ale Tým, kto milosťou uschopňuje ľudí k láske a Tým, kto stavia pred manželov a rodičov morálne a etické požiadavky. Čiže kresťania vo svojom poslanstve poukazujú na Lásku, ktorá osvetľuje zmysel manželstva i rodiny. Por. tamtiež 1604.

²³ Por. A. Sarmiento. *Powołanie do świętości i małżeństwa*. In: *Małżeństwo – przymierze miłości*. Red. J. Misiurek, W. Słomka. Lublin 1995 s. 76 – 77.

²⁴ Por. LR 13.

²⁵ Por. KKC 1639.

²⁶ Por. FC 19.

sfére manželského a rodinného života tvorí dôležitú súčasť morálneho záväzku kresťanov. Kresťania majú byť svetlom a niekedy sú v spoločnosti skutočne jediným svetlom, ktoré osvetľuje biblický význam skutočnosti, že žriedlom a fundamentom manželskej lásky je vždy Boh, ktorý je tiež pravzorom tohoto spoločenstva²⁷. V tejto súvislosti si kresťania musia uvedomiť potrebu vlastného vzdelávania a čerpania z *depositum fidei morale* Cirkvi, aby boli schopní angažovať sa v prospech manželstva rodiny. Nie totiž ľahké pochopiť a prijať v dnešnej dobe zmien biblickú pravdu, že sám Boh v diele stvorenia potvrdzuje prirodzenú potrebu doplnenia muža a ženy (Por. Gn 2, 24) a zároveň ju očisťuje i povznáša k dokonalosti vo sviatosti manželstva²⁸. Táto ťažkosť vyplýva z reálne prítomných manželstvo a rodinu falzifikujúcich ideológií a populárnych náhľadov prezentovaných v médiách.

Vzhľadom na túto situáciu v spoločnosti, ktorá falzifikuje fundamentálne ľudské postoje ľudskej osoby v ontickej a morálnej sfére jej života je potrebná jasná kresťanská prezentácia pravdivého chápania **manželskej lásky**. Kresťania nemôžu rezignovať pod tlakom verejnej mienky a odhodlane majú prezentovať fakt, že manželská láska má byť sprítomnením lásky Kristovej k Cirkvi, teda ju možno charakterizovať ako obetavú, duchovno-telesnú, plnú, vernú a výlučnú, ako aj plodnú lásku²⁹. Kresťania vo svojom angažovaní za dobro rodiny si majú byť vedomí, že táto posledná črta sa vzťahuje na ciele manželstva³⁰. Posolstvo kresťanov obsahuje teda pravdu, že plodnosť manželskej lásky súčasne zahŕňa ovocie života morálneho, duchovného a nadprirodzeného, ktoré rodičia skrze výchovu odovzdávajú svojim deťom³¹. Iba týmto odvážnym a jasným spôsobom, hodným príkladu Ježiša Krista, môžu kresťania poukázať na obludnosť deformovaného pohľadu mnohých členov spoločnosti na fenomén lásky, ktorý býva redukcionistickým spôsobom znetvorený.

Kresťanské posolstvo opierajúce sa o biblický fundament nazýva manželstvo veľkým tajomstvom a porovnáva ho so vzťahom Kristus – Cirkev (Por. Ef 5, 32) a akákoľvek, na prvý pohľad nepodstatná zmena v tomto chápaní, vedie kresťanov k odbočeniu od Ježišovho

²⁷ Por. LR 6.

²⁸ Por. FC 19.

²⁹ V rámci svojej angažovanosti kresťania ohlasujú, že obetavý charakter manželskej lásky spočíva v príklade Ježiša Krista, čiže ako Kristus dáva svoj život za Cirkev, tak Cirkev dáva seba Kristovi a taká má byť vo svojej podstate manželská láska. Tak isto majú prezentovať i duchovnotelesný charakter lásky, kde manželská láska je ľudská, čiže zahŕňa celého človeka a je výrazom úplného osobného daru zo seba samého, ako aj schopnosťou prijatia tohoto daru od druhej osoby. Teda je to láska plná a je špeciálnou formou priateľstva osôb, ktoré veľkodušne delia všetko medzi sebou. Zároveň je láskou, ktorá obsahuje všetky rozmery lásky, ako aj označuje oddanie sa celej osoby druhej osobe. Čiže kresťania majú pochopiť, že je to láska zmyslová i duchovná (obsahujúca cit a vôľu), a že preniká celého človeka. Ide tu o akt slobodnej vôle manželov, smerujúci k tomu, aby ich láska vytrvala, vzrastala a bola cestou, na ktorej dosiahnu svoju ľudskú dokonalosť. Kresťania vo svojom angažovaní majú zvlášť zdôrazniť, že je to láska verná a výlučná, čiže tu ide o nerozlučiteľnosť a monogamickosť manželstva, a to na celý život. Ide o vernosť v rovine pudovej a citovej, čo je v priamom protiklade s propagovanými tendenciami v spoločnosti. Výlučnosť sa vzťahuje na najdôležitejšie a najzávažnejšie relácie v manželstve (podľa existencialistickej etiky a niektorých laických koncepcií je totiž vernosť považovaná za zotročenie). Plodný charakter manželskej lásky, tak často odmietaný v dnešnej spoločnosti majú kresťania interpretovať podľa vzoru Kristovej lásky k Cirkvi, ktorá neustále rodí nových členov, čiže deti prijímané manželmi ako dar. Takto sa láska nevyčerpáva v spoločenstve manželov, ale smeruje k svojmu predĺženiu a tým vzbudeniu nového života. Teda je láskou, ktorá sprítomňuje zasnúbenie Krista s Cirkvou a každé kresťanské manželstvo dovoľuje Kristovi prehlbovať spojenie s Cirkvou, a Cirkvi s Kristom. Manželstvo takto predstihuje eschatologickú skutočnosť, čiže večné zasnúbenie Krista a Cirkvi. Por. HV 9. Por. taktiež FC 13.

³⁰ Totiž do Druhého Vatikánskeho Koncilu sa za primárny cieľ manželstva považovala prokreácia a za cieľ sekundárny láska a zjednotenie manželov. Všeobecne sa hovorí o jednom dvojaspektovom ciele manželstva: je ním láska, ktorá je zo svojej podstaty plodná a nie je správne ju oddeľovať od manželského sexuálneho aktu, čo je nesmierne náročným poslaním kresťanov v spoločnosti, ktorá má diametrálne odlišný postoj k danej problematike. Manželská láska je totiž nasmerovaná na rodenie a výchovu potomstva, ale zároveň majú manželia skrze ňu dosiahnuť vlastnú dokonalosť, obapolné posvätenie. Por. GS 48.

³¹ Por. KKC 1653.

učenia. Vedomie kresťanov, že biblický fundament poukazuje na reálnu prítomnosť Krista v manželstve mocou tejto sviatosti, je svedectvom o závažnosti ich poslania v spoločnosti v oblasti rodiny, ktorá má svoj prirodzený základ v manželstve. Cirkvi vždy učila, že manželstvo medzi pokrstenými je sviatosťou, a ako sviatosť je pamiatkou, sprítomnením a prorocťvom diela spásy³², čo je limitou pre angažovanosť kresťanov za dobro rodiny, existujúcej v radikálne meniacej sa spoločnosti. Rodina skrze sviatosť manželstva má špeciálnu účasť na milosti Kristovej, vďaka čomu môže vyplniť svoj život ako cestu spásy, avšak toto je možné realizovať len prostredníctvom dôsledného angažovania sa kresťanov za zodpovedajúce postavenie rodiny v spoločnosti.

Čo je teda podstatou kresťanskej angažovanosti, ktorá má priniesť lepšie podmienky pre manželstvo a rodinu? U kresťanov ide o podstatu obsahu termínu *communio personarum*, ktorý pápež Ján Pavol II používa v celom svojom učení. Je zrejmé, že pápež pri riešení problematiky postavenia rodiny v spoločnosti v dokumentoch *Familiaris Consortio* a List rodinám jasne vidí realitu, pričom používa termíny „komúnia“ a „spoločenstvo“ a zároveň vysvetľuje, že termín „komúnia“ sa dotýka interpersonálnych vzťahov medzi „ja“ a „ty“³³, a termín „spoločenstvo“ akoby presahuje toto usporiadanie smerom k spoločnosti, čiže k nejakému „my“. Kresťania, v rámci realizácie svojho morálneho poslania v spoločnosti, konkrétne v oblasti rodiny, sú povolaní slobodne rešpektovať koncept prijatý v týchto pápežských dokumentoch, ktorý je základom pre pravdivé pochopenie toho, čo pápež vyjadruje v termínoch manželstvo a rodina.

Iba tak kresťania pochopia závažnosť faktu, že doplnením dôležitej jednoty manželov uskutočňovanej v komúnii je spoločnosť, aké utvára rodina. Svoje charakteristické vlastnosti vyplývajúce z komúnie, čerpá rodina pre seba vždy zo základne komúnie manželov³⁴. Z toho vyplýva pre kresťanov, angažujúcich sa za dobro rodiny, že vízia manželstva ako *communio personarum* vylučuje kolektivistickú a individualistickú koncepciu manželstva. Totiž sami kresťania majú byť pravdivým svedectvom toho, že manželské spoločnosť neinstrumentalizuje osobu tohto spoločnosti, ale že je spoločnosťom vzájomného obdarovania, bez zanechania alebo straty vlastnej podmetovosti. Čiže podstatou tohoto termínu je to, že nezmažáva individualitu alebo odlišnosť osôb, čo však kresťania v dnešnej dobe musia ohlasovať rozhodným spôsobom, ak chcú napomôcť rozvoju rodiny v spoločnosti.

O tejto komúnii osôb môžu kresťania hovoriť skrze svoje poslanie v spoločnosti iba preto, že manželská láska vyrastá z Božej lásky, čiže je to „spoločnosť osôb zjednotených v láske“³⁵, pretože iba osoby sú schopné existencie v komúnii. Zvestovanie kresťanov v dnešnej prevratnej dobe, že základnou zásadou a mocou tejto komúnie je láska³⁶, ktorej predpokladom je spoznanie a afirmácia pravdy o človeku, je podstatným naplnením poslania zvereného Kristom. Kresťania tak v spoločnosti svedčia o pravde, že v tejto komúnii sa

³² Por. FC 13. Por. taktiež KKC 1617.

³³ Por. LR 7.

³⁴ Por. LR 8. Učenie pápeža v tejto závažnej problematike, ktorú majú kresťania riešiť v rámci svojho angažovania v spoločnosti po roku 1989, je v priamom protiklade s častou realitou dnešnej doby v celom svete. Varujúce fakty reality dneška poukazujú na tendenciu, že rodina, ktorá v minulosti plnila úlohu inštitúcie a prostriedku sociálnej integrácie, sa v súčasnosti stala akousi dohodou medzi dvoma jedincami zameranými na vlastné uspokojenie. Por. T. Marshall. *A World of Pressures on Parents, Children*. „Los Angeles Time“. Special Edition 22.7. 1995 s. 7. Čiže už sa nejedná o zjednocujúci rozmer manželského spoločnosti, ale ide o egoistické naplnenie vlastných partikulárnych záujmov, ktoré sú prioritou. Ak sa realizuje táto priorita, potom je možné v rámci manželstva, ktoré je chápané ako časovo obmedzená dohoda, sa rozísť. Z tejto situácie a predovšetkým z učenia Magistéria vyplýva pre kresťanov nekompromisný morálny imperatív, poukazujúci na dôležitosť a nutnosť jasnej prezentácie dôstojnosti manželstva, obsiahnutej v kresťankom chápaní, čiže ide o plnosť učenia pápeža a o integrálne ohlasovanie tejto pravdy.

³⁵ Por. LR 6.

³⁶ Por. FC 18.

vyjadruje podobnosť k Božskému „My“³⁷, k realizácii ktorej, sú povolaní manželvia spolu so svojimi deťmi. Iba tak možno v plnosti pochopiť kontinuálny apel pápeža adresovaný všetkým ľuďom dobrej vôle, kde pápež vyjadruje dôležitosť existencie rodiny v duchu jej transcendentného rozmeru.

Čiže kresťania vo svojom angažovaní sú povolaní prihliadať na to, že komúnia manželov má aj **náboženský a nadprirodzený** rozmer, ktorý je znakom spoločenstva medzi Bohom a ľuďmi, ako aj medzi Kristom a Cirkvou³⁸, pričom tento vertikálny nadprirodzený rozmer je fundamentom komúnie. Zo strany kresťanov je to cieľavedomé angažovanie sa za manželskú lásku vyrastajúcu zo sviatosti a umocňovanú sviatosťou³⁹, pričom kresťania vo svojom angažovaní nemôžu ignorovať **sakramentálny charakter** manželstva a rodiny, čiže aj sakramentalitu manželskej lásky⁴⁰. Tento nadprirodzený rozmer je fundamentom poslania kresťanov, ktorí nemôžu konať bez spojenia s Bohom. Takto sa manželstvo javí pre angažujúcich kresťanov ako nerozlučiteľná komúnia, ako znak absolútne vernej lásky, ktorou Boh obdarováva človeka, a ktorú Kristus živí pre svoju cirkev⁴¹. Teda problematika rodiny a jej pozície v spoločnosti vyrastá v učení pápeža z fundamentu, ktorým je manželská komúnia, pričom toto učenie je morálne záväzné pre kresťanov angažujúcich sa za dobro rodiny.

Pravdivá skutočnosť, že manželstvo je nerozlučiteľnou komúniou, kde sa mocou manželskej zmluvy muž a žena stávajú jedným telom (Por. Gn 2, 24; Mt 19, 6) a sú povolaní k neustálemu vzrastaniu a rozvoju tejto komúnie skrze každodennú vernosť manželskému sľubu⁴², je pre kresťanov žijúcich v spoločnosti morálnym záväzkom vydávať svedectvo tejto pravde predovšetkým svojím životom. Bez tohoto osobného svedectva by angažovanie sa v prospech rodiny a jej postavenia v spoločnosti bolo iba formálnou iniciatívou. Samotné *communio personarum* totiž nie je iba formálnou jednotou tel ale aj jednotou v pravde a láske⁴³, ktorej dôležitosť sa prejavuje najmä v konfrontácii s negatívnymi vplyvmi nenáležitých a falzifikujúcich koncepcií manželstva. A práve kresťania majú byť v prvej línii tejto konfrontácie s realitou prítomnou v spoločnosti. Vedomie, že táto komúnia má rodinný rozmer, ktorý zväzuje manželov strážiť, zjavovať a preukazovať si lásku⁴⁴ čím manželvia vyjadrujú dynamický rozmer tejto komúnie, morálne zaväzuje k plnej osobnej angažovanosti v prospech manželstva i rodiny v spoločnosti.

V rámci tohto angažovania kresťanov ide o zrozumiteľnú prezentáciu **lásky ako fundamentu manželstva** a zároveň ako naplnenie ľudskej pohlavnosti, a to pred celým svetom, pričom jazyk prezentácie musí zodpovedať človekovi dnešnej doby. Biblická výzva, morálne záväzná pre kresťanov, je vo svojej plnosti výzvou k láske, čím sa poukazuje na dôležitosť integrálneho pohľadu kresťanov koncentrovaného na postoj lásky. Nie je totiž možné uzavretie manželskej *lásky pars pro toto* v rozmere telesnosti a sexu, čo je častou realitou v spoločnosti. Kresťania majú byť živým svedectvom, že častá všednosť lásky, ktorá je prirodzeným javom v manželskom spolunažívaní, nie je jej úpadkom. Iba chápanie celistvého povolania k láske⁴⁵ dovoľuje pravdivo pochopiť manželskú a sexuálnu etiku, tak kresťanom, ako aj ostatným členom spoločnosti. Takýto morálny postoj kresťanov je

³⁷ Por. LR 7.

³⁸ Por. FC 12 - 13.

³⁹ Por. GS 48. Existencia manželskej lásky je zakotvená v Božej láske a zahŕňa v sebe vzájomné oddanie, ktoré vzrastá a vedie ku komúnii osôb. Teda z Božej vôle má manželská láska sakramentálny charakter a kresťania, povolaní konať v zhode s vôľou Boha, sú morálne viazaní vo svojom angažovaní v spoločnosti byť svedkami tejto vôle. Por. HV 8.

⁴⁰ Širšie túto problematiku sakramentality manželskej lásky spracováva J. Misiurek. Por. J. Misiurek. *Sakramentalny wymiar miłości*. In: *Małżeństwo – przymierze miłości*. Red. J. Misiurek, W. Słomka. Lublin 1995 s. 32 – 34.

⁴¹ Por. FC 20.

⁴² Por. tamtiež 19.

⁴³ Por. GS 24.

⁴⁴ Por. FC 17.

praktickým odmietnutím akéhokoľvek redukcionizmu v oblasti manželstva a rodiny, ktorý je častou formou útoku na túto prirodzenú inštitúciu.

Keďže **láska** je takto najhlbším výrazom bytia osobou, tak podstata lásky je schopnosť daru zo seba (nie z tela) a schopnosť prijatia (nie zobrať) daru od druhého⁴⁶. Kresťania sú teda povolani ohlasovať vznešenosť tejto manželskej lásky, ktorá je skutočným zmyslom života manželstva a rodiny. To stavia každého človeka pred vznešené úlohy⁴⁷, o ktorých musia prioritne svedčiť kresťania v spoločnosti, aby ich angažovanie bolo autentické a zhodné s aktívnou angažovanosťou v tejto oblasti v duchu evanjelia. Bez osobného svedectva kresťania nebudú môcť naplniť morálne poslanie ohlasovať, že manželská láska je chápaná ako sviatostná zmluva, ktorej podstatou je vzájomné uzavretie a zverenie sa jeden druhému. Láska manželov a manželská zmluva je vždy formou priateľstva a kresťania sa majú angažovať v ohlasovaní tejto lásky v duchu biblického fundamentu. Ich ohlasovanie vychádza zo starozákonnej koncepcie, ktorá zdôrazňuje, že manželia patria jeden druhému, pričom naplnenie tohoto pohľadu v novozákonnej koncepcii ide ďalej a zvnútorňuje toto právo, ktoré spočíva vo vnútornej účasti na živote druhej osoby (Por. Ef 5, 31).

Teda ak teda chcú kresťania zlepšiť postavenie rodiny skrze angažovanosť v spoločnosti musia vychádzať z pravdivého teologického chápania manželstva, ktorého fundamentom je láska. A preto je prezentácia tejto lásky primárnou formou angažovanosti kresťanov za dobro rodiny v spoločnosti. Opierajúc sa o učenie Jána Pavla II majú teda kresťania prezentovať v spoločnosti integrálny pohľad na manželskú lásku. Ján Pavol II zdôrazňuje, že povolanie k láske vyplýva zo stvorenia z lásky a manželstvo je zjednotené celistvosťou, teda telo má účasť na duchovnej láske⁴⁸ manželov a je neoddeliteľnou súčasťou sviatostného interpersonálneho vzťahu manželov. Prezentovaný akcent i na náboženský a nadprirodzený charakter manželskej lásky je výrazom integrálneho chápania manželskej lásky⁴⁹ prežívanej v konkrétnom čase a priestore dejín spásy.

Vybrané aspekty teologickomorálnej koncepcie manželstva a rodiny

Po integrálnom svedectve kresťanov v spoločnosti o podstate manželstva a o dôležitosti manželskej lásky sa môžu kresťania skutočne angažovať v prospech rodiny. Rozmer

⁴⁵ Láska je teda osobným darom i vznešenou úlohou. Por. GS 49. Teda nie iba ľudia sa milujú, ale ich milovanie (láska) vyrastá z Boha, ktorý vyzýva k vytrvaniu v jeho Láske. Kresťania majú teda zvestovať svojim osobným svedectvom, že láska, ktorá je darom, prináša spásu človeku a premieňa schopnosť človeka milovať a vyslobodzuje z egoizmu, prítomného v spoločnosti.

⁴⁶ Táto stručná charakteristika pojmu láska u K. Wojtyły je poukázáním na filozofickoetický fundament chápania lásky v manželstve. Por. Wojtyła. *Miłość i odpowiedzialność*. Lublin 1986 s. 69 – 125. Je pochopiteľné, že daný pohľad sa neskôr prejavil i v náuke pápeža, ktorý citlivo pristupuje k tejto problematike, ale zároveň si zachováva razantný a rozhodný postoj.

⁴⁷ Kresťania angažujúci sa v tejto primárnej rovine života v spoločnosti teda vychádzajú z pravdy, že živote človeka musí byť rovnováha medzi dávaním a prijímaním v personalistickom zmysle, pretože inak niet vzájomnej lásky a nemôže vzniknúť komúnia osôb v manželstve a v rodine. Ďalej sú kresťania povolani k tomu aby ohlasovali nevyhnutné rešpektovanie ľudskej dôstojnosti v manželstve a to nielen jedného z manželov ale aj dôstojnosti druhého. V rámci svojho poslania majú kresťania akcentovať, že v manželstve a v rodine nie je láskou ničenie vlastnej dôstojnosti v mene pseudo-daru, keď človek depreciuje seba (lebo ja ho/ju milujem). Je tu zrejma nutnosť zachovávať v manželstve a v rodine právo k slobode i záväzok rešpektovať právo k slobode druhého človeka, pretože akýkoľvek nátlak ničí lásku. Ohlasovanie pravdivého vzájomného poznania, ktoré podmieňuje vybratie z masy ľudí niekoho konkrétneho a jediného pre život v manželstve a v rodine, je jedným cieľom, na ktorý je zameraná angažovanosť kresťanov v spoločnosti. Tieto úlohy, stojace pred kresťanmi, je nutné reflektovať pod zorným uhlom morálneho záväzku i povinnosti, ktorú kresťania majú slobodne uskutočňovať v rámci angažovanosti v tejto konkrétnej rovine primárneho charakteru.

⁴⁸ Por. FC 11.

⁴⁹ Integrálny pohľad na lásku hovorí, že samotná láska je zásadou a mocou manželskej jednoty, čiže je plná a táto plnosť si vyžaduje, aby láska manželov bola verná, čiže manželská komúnia je nedeliteľnou jednotou. Táto komúnia je zároveň nerozlučiteľná zo svojej prirodzenosti a predkladá pred manželov záväzok nerozdeliteľnosti.

spoločenstva v manželskom a rodinnom živote je centrálnym bodom kresťanskej angažovanosti. Kresťania vo svojom poslaní majú akcentovať podstatu tohoto rozmeru, ktorá je obsiahnutá v termíne *communio personarum*. Východiskom k pochopeniu tohoto rozmeru je nazeranie kresťanov na manželstvo v **ekleziálnej** a **spoločenskej** perspektíve. Kresťania nazerajú na rodinu v prirodzenej rovine, sú povolaní zdôrazniť, že táto komúnia osôb vychádza z dialogickej štruktúry ľudskej osoby, kde človek sa nerozvinie bez otvorenia sa na druhého človeka. Akcent kresťanského angažovania však padá na nadprirodzenú rovinu, pričom sa opiera o obraz Najsvätejšej Trojice⁵⁰.

Posolstvo, ktoré kresťania prostredníctvom svojej angažovanosti v rovine rodiny, adresujú všetkým členom spoločnosti, je zamerané na manželstvo a rodinu i v kontexte **cesty spásy**. Keďže Boh vo svojich plánoch vidí manželstvo a rodinu nielen ako dočasnú skutočnosť s dočasnými úlohami, kresťania sú v spoločnosti hlásateľmi Božej vôle, že cesta manželstva je jednou z ciest spásy⁵¹, ktorá sa vyplní aktívnou účasťou manželov na Kristovom diele spásy. Kresťania takto ohlasujú v spoločnosti **kristologickú** perspektívu⁵² manželstva a rodiny, ktorá je účastná na tajomstve Kristovom, čo znamená, že je účastná i na milosti, ktorá obdarováva manželov spásou, čiže manželstvo dostáva morálnu silu a svetlo viery na budovanie manželského života, ktorý je náročným putovaním do nebeského kráľovstva. Týmto kresťania svedčia aj o dôležitom objavovaní neustálej prítomnosti Krista v manželskom živote. Z toho pre kresťanov vyplýva, že ich angažovanie v rovine rodiny zhrňa pravdu, že obaja manželia sú spoločným znakom pre iných ľudí, čiže najprv pre svoje deti a rodiny, ako aj pre svet.

V rámci svojej angažovanosti za dobro rodiny v spoločnosti majú kresťania rešpektovať ekleziálnu perspektívu⁵³. Ich morálnou povinnosťou vo sfére rodiny, je akcentovanie významu povolania k manželstvu, ako povolania do spoločnosti, čiže ako povolania utvárajúceho spoločnosť. Cirkvev, ktorá je matkou, rodí, vychováva a buduje kresťanskú rodinu, čiže rodina je povolaná k účasti na poslaní cirkvi, čiže budovať Božie kráľovstvo v dejinách. Toto stavia kresťanov pred morálnu úlohu ohlasovať, že manželstvo a rodina sa má stať domácou cirkvou - *Ecclesia domestica*, čiže odrazom tajomstva Cirkvi⁵⁴, pričom toto povolanie je i morálnou povinnosťou manželov uzatvárať toto spoločnosť *in facie ecclesiae*.

Keďže kresťania si majú byť vedomí, že táto sviatosť ma za úlohu sprítomnenie Kristovho diela spásy vo svete (Por. Ef 5, 32) skrze manželov, tak kresťanská angažovanosť v spoločnosti v prospech rodiny má mať nielen apologetický charakter, ale aj evanjelizačný. Kresťania svedčiac o tom, že keď sa muž spája na celý život so svojou ženou, spája sa s Cirkvou, lebo týmto spôsobom sa stáva výrazom lásky Boha k Cirkvi, osvetľujú **ekleziálny** rozmer. Čiže žena sa celoživotne nespája iba s mužom, ale nejako aj s Kristom, ktorého muž reprezentuje. To je podstata ekleziálneho rozmeru manželstva v kontexte *communio personarum*. Vedomie, že muži majú nasmerovať Cirkvev ku Kristovi a ženy prejavovať odovzdanie Cirkvi každý v rámci svojej prirodzenosti, umožňuje kresťanom pochopiť dôležitosť ich morálnej povinnosti angažovať sa za rodinu v spoločnosti. Iba vtedy kresťania skutočne naplnia zmysel svojho morálneho poslania v spoločnosti, keď budú vychádzať

⁵⁰ Por. KKC 2205.

⁵¹ Por. A. Kokoszka. *Moralnosť života mažeňského – Sakramentológia moralna*. Tarnów 1996 s. 19.

⁵² Kresťania sú v spoločnosti morálnym svedectvom o manželstve a aj o rodine, ktoré sú pred spoločnosťou predstavované v rámci kresťanskej angažovanosti ako Kristovo znamenie lásky. Táto osobná cesta spásy je cestou lásky Krista a posvätenia jednej osoby druhou, čo nesmiernou morálnou výzvou a povinnosťou manželov. Týmto kresťania vydávajú svedectvo o manželstve ako znaku spásy, kde sú manželia jeden pre druhého znamením Kristovej lásky a vzájomne sú osobne zodpovední za svoju spásu. Por. W. Kasper. *Teologie kresťanského manželství*. Brno 1997 s. 32 – 34.

⁵³ Por. FC 49 - 54.

⁵⁴ Por. tamtiež 49 - 50.

z ekleziálneho fundamentu, že každé manželstvo a rodina dovoľuje Kristovi prehliť jeho zväzok s Cirkvou a spätne Cirkvi s Kristom.

Dôležitým rozmerom kresťanskej angažovanosti je v dnešnej dobe **trinitárna** perspektíva manželstva a rodiny, pretože sú odvodené z trinitárneho Božského tajomstva a trvalo sa vzťahuje k tomuto tajomstvu⁵⁵. Táto perspektíva poukazuje na osobné vzájomné obdarovanie sa manželov podľa vzoru Najsvätejšej Trojice (dávanie, prijímanie, trvanie), ktoré má dynamicky vzrastať, pričom kresťania v rámci svojej angažovanosti nemôžu ignorovať tento transcendentný vzor. V poslaní kresťanov v spoločnosti sa takto zdôraňuje, že nutnosť aplikácie trinitárneho rozmeru, nakoľko Najsvätejšia Trojica je v Osobe Otca základom každej jednoty, v Synovi je zárukou lásky až na smrť kríža a Duch Svätý je obrazom života v rodine i v Cirkvi⁵⁶.

Kresťanské manželstvo a rodina ukrýva v sebe i **eschatologický** rozmer, dôležitosť ktorého treba chápať v kontexte celých dejín spásy, ako aj v kontexte osobného smerovania k dokonalosti v rovine transcendentna. Táto pravda je morálnou výzvou pre kresťanov, aby prezentovali skrze svoju angažovanosť v spoločnosti chápanie manželstva a rodiny nielen v kontexte dočasnosti, ale i v nadčasovej dimenzii. Táto eschatologická dimenzia poukazuje pred celou spoločnosťou na večné zaslúbenie Krista a Cirkvi a zároveň demonštruje, že manželia sa nezastavujú iba pri rozmere dočasnej pozemskej interpersonálnej lásky a neabsolutizujú prirodzené aspekty lásky (Por. Zj 21, 3), ale sú zároveň dynamicky otvorení pre spoločenstvo večnej lásky s Bohom. Preto aj ťažká situácia, v ktorej sa nachádza dnešná rodina nemôže byť posudzovaná výlučne v dočasnej perspektíve. Kresťania si však musia uvedomiť, že práve v tomto historickom okamihu dejín spásy majú byť svetlom, ktoré v plnosti ožari tajomstvo kresťanského chápania manželstva a rodiny.

Existuje totiž reálne nebezpečenstvo prevzatia falošných spoločenských vízií v oblasti manželstva a rodiny v spoločnosti, ktorá prechádza radikálnymi zmenami. Jednou z nich je kolektivismus, čiže absolútna unifikácia zviazaná s túžbou panovania jednej osoby nad druhou⁵⁷. Druhým extrémom je liberalizmus a individualizmus, ktorý zdôrazňuje rozdielnosť a nestálosť osôb. Pápež, reagujúc na rozličné tendencie v spoločnosti vo vzťahu k rodine, zdôrazňuje, že „prvá a základná štruktúra, ktorá slúži ľudskej ekológii je rodina, v lone ktorej dostáva človek prvé a určujúce poznatky o pravde a dobre, učí sa, čo je milovať a byť milovaný a čo konkrétne znamená byť osobou“⁵⁸. To je stanovisko, ktoré jasne odsudzuje nesprávne chápanie manželstva a rodiny⁵⁹, a ktoré podmieňuje vzťah spoločnosti k manželstvu a k rodine, pričom je určujúcim morálnym imperatívom kresťanskej angažovanosti. V súčasnej dobe sa v morálnej teológii objavuje potrebný postulát výchovy k pravdivému spoločenstvu osôb, pričom kresťania sa v rámci svojho poslania v spoločnosti majú aktívne zapojiť do zápasu o pravdivé chápanie manželstva a rodiny.

Poslanie kresťanov v kontexte vzťahu rodiny a spoločnosti

V poslaní kresťanov ide o ochranu identity a suverenity rodiny, ktorú majú zabezpečiť v spolupráci so spoločnosťou, avšak najprv majú predostrieť v spoločnosti prezentovaný integrálny pohľad na manželstvo a rodinu, aby mohli skutočne dosiahnuť pozitívne výsledky.

⁵⁵ Por. LR 8.

⁵⁶ Por. D. Hrušovský. *Rodina ako domáca cirkev*. In: *Nová evanjelizácia*. Red. L. Csontos. Bratislava 1994 s. 46.

⁵⁷ Kresťania sú povolani ohlasovať, že láska v manželstve nepozná ani podrobenie ani nadvládu jedného nad druhým. Por. A. Laun. *Láska a partnerstvo z hľadiska katolíckej cirkvi*. Bratislava 1996 s. 30.

⁵⁸ Por. CA 39.

⁵⁹ Niektorí autori chápu manželstvo a rodinu pod zorným uhlom iných vedeckých disciplín čo samo osebe nie je nesprávnym pohľadom. Ale často je to ohraničený a redukcionistický pohľad na manželstvo a rodinu, chápanú ako sociálnu skupinu, ktorej charakterizujúcimi znakmi je spoločný domov, ekonomická spolupráca a reprodukcia. Por. G. P. Murdock. *Social structure*. New York 1949 s. 1.

Pápež zdôrazňuje starostlivosť o rodinu v kontexte fundamentálnych práv jej členov, ktorí sú začlenení do ekonomického a pracovného života spoločnosti⁶⁰, čiže kresťania si majú uvedomiť primárnu potrebu usporiadania vzťahov v spoločnosti podľa potrieb rodiny. Z týchto dôvodov ide najprv o prezentáciu a ohlasovanie učenia pápeža o manželstve a rodine, a až sekundárne ide o pohľad kresťanov na vzťahy rodiny a spoločnosti, ktoré majú byť posudzované podľa prirodzenosti manželstva a rodiny. Tento sekundárny pohľad na vzťah spoločnosti a rodiny je teda osvetlený učením Magistéria.

Kresťania vo svojej angažovanosti majú zohľadňovať fakt, že rodina je základnou bunkou spoločnosti a preto jej životaschopnosť a vnútorná harmónia majú vplyv na všetky ostatné oblasti života spoločnosti⁶¹. Práve skutočnosť, že rodina v spoločnosti sa nachádza v kríze (spôsobenej ohrozením zvonku) je pre kresťanov morálnou šancou realizovať svoje poslanie v prospech rodiny. Často dochádza k situácii keď sa argumentuje nedostatkom finančných prostriedkov v spoločnosti, ktoré by umožnili realizovať neodňateľné práva rodiny. V kontexte pápežovho pohľadu na práva rodiny je potrebné, aby si kresťania uvedomili, že práve rozklad rodiny spôsobuje nesmierne ekonomické a spoločenské škody pre celú spoločnosť⁶², takže ideologické manipulovanie z človekom nemôže byť smerodajné pre kresťanov angažujúcich sa v prospech rodiny.

Nelichotivé súčasné postavenie rodiny v spoločnosti je výstrahou pre spoločnosť na prelome tisícročí, pretože je zrejماً spojitosť medzi životom rodiny a silou spoločnosti. Kvalitatívny rozmer rodiny sa prejavuje v spoločnosti, pričom tu existuje spätná väzba. Spoločnosť môže dospieť k úplnému úpadku ak nebude prihliadať na potreby rodiny⁶³, teda zmeny v spoločnosti by sa najmä pričinením kresťanov mali odvíjať i od potrieb manželstva a rodiny. Keďže pápež vidí ťažké postavenie rodiny v spoločnosti, poukazuje na potrebu repšpektovania jej potrieb, špecificky potrieb jej členov⁶⁴, v duchu obrany fundamentálnych ľudských práv. Kresťania si majú uvedomiť, že zmeny v spoločnosti sa majú uberať smerom k náprave tejto spoločnosti, ktorá však nie konštituovaná podľa potrieb rodiny. Je tu jasná programová snaha konštituovať spoločnosť bez prihliadnutia na existenciu rodiny, jej poslanie a prirodzenosť.

Na jednej strane je zrejmé, že rodina je úplne nedocenená a nemá zodpovedajúce miesto v ekonomickom živote spoločnosti⁶⁵, na ktorý sa spoločnosť neadekvátne koncentruje. Tu sú kresťania nádejou pre rodinu žijúcu v spoločnosti, ktorá ju často vedome ignoruje a právnym systémom vytláča na okraj života spoločnosti. Práve ohlasovaním integrálneho kresťanského chápania manželstva a rodiny v duchu *communio personarum* môžu kresťania napomôcť prinavrátenie dôstojného miesta pre manželstvo i rodinu. Pápež, zdôrazňujúc podmetovosť spoločnosti, poukazuje na úlohy štátu i spoločnosti, ktoré si majú plniť vo vzťahu k menším spoločenstvám, kde na prvom mieste vymenúva rodinu⁶⁶. To je zároveň poukázaním na **primát rodiny vo vzťahu k spoločnosti**, ktorý majú ohlasovať a presadzovať kresťania prostredníctvom svojej aktívnej angažovanosti v spoločnosti.

⁶⁰ Por. CA 8 a 15. Pápež pri obrane týchto práv vychádza z fundamentálnej kresťanskej koncepcie o manželstve a rodine. Až potom upiera svoj pohľad na konkrétne problémy vzťahu rodiny a spoločnosti. Z tohto dôvodu i kresťania majú vychádzať z učenia Magistéria pri riešení postavenia rodiny v spoločnosti.

⁶¹ Por. *Przemówienie Ojca Świętego Jana Pawła II podczas audyencji dla uczestników sympozjum nt. „Rodzina i ekonomia“ dnia 8 marca 1996.* nr. 1. In: *L'Osservatore Romano.* wyd. pol. 6/1996 s. 30.

⁶² Por. R. Whitfield. *Ekonomiczne i społeczne koszty rozkładu rodziny.* „*Spoleczeństwo*”. 7: 1997 nr. 1 – 2 s. 93 – 102.

⁶³ Širšie na túto tému vzťahu rodiny a spoločnosti pojednáva Zimmermann a poukazuje na vzájomnú závislosť medzi týmito dvoma subjektami. Por. C. Zimmermann. *Family and civilization.* New York 1947.

⁶⁴ Ide predovšetkým o tých členov rodiny, ktorí sú životiteľmi rodín. Por. CA 11.

⁶⁵ Por. J - D. Lecaillon. *Spoleczne i ekonomiczne znaczenie rodziny.* „*Spoleczeństwo*” 7: 1997 nr. 1 – 2 s. 31 – 34.

⁶⁶ Por. CA 13.

Ale aby táto angažovanosť kresťanov bola účinná, je nutné ju zasadiť do kontextu pápežovej analýzy systému voľného trhu, ktorý nemôže uspokojiť všetky človeka⁶⁷, ako sa to snaží vsugerovať redukcionistický ekonomizmus a jeho prívrženci. Totiž, to čo je dobrom pre rodinu, je automaticky dobrom aj pre ekonomický systém akejkoľvek spoločnosti, čiže je tu „vplyv rodiny na hospodárstvo a vplyv hospodárskeho systému na život rodiny“⁶⁸. Vzájomná závislosť rodiny a spoločnosti je obsahom kresťanskej angažovanosti. Ide o vzťah spoločnosti a rodiny v kontexte privilegovaného postavenia rodinného spoločenstva vo všetkých rovinách tohoto vzťahu. Kresťania majú vo svojom poslaní poukázať na dôležitosť rodiny pre život a blahobyť spoločnosti⁶⁹.

V podstate sa kresťania zúčastňujú na uskutočňovaní vzájomnej spolupráce medzi rodinou a spoločnosťou, ktorá má jestvovať v každej spoločnosti⁷⁰, kde sa každý zo zúčastnených podmetov podieľa na dobre druhého, plniac tak svoje morálne záväzky. Tieto morálne záväzky spoločnosti spočívajú vo vytváraní podmienok umožňujúcich rodine autentický rozvoj a naplnenie jej výchovného poslania v kontexte zodpovedného rodičovstva. Kresťania však musia klásť dôraz na poslanie rodiny, ktorá sa má podieľať na rozvoji spoločnosti, v ktorej existuje, ako aj štátu, ktorý má vytvárať legislatívu rešpektujúcu rodinu a národ⁷¹, ktorý je kultúrnym dobrom rodiny.

Svedectvo kresťanov v spoločnosti o základných ľudských právach sa má prioritne koncentrovať i na **práva rodiny**⁷², nachádzajúcej sa vo vzťahu so spoločnosťou, pričom dochádza k parciálnemu porušovaniu práv rodiny. Táto situácia je morálnou výzvou pre kresťanov aby bránili v spoločnosti identitu rodiny stojacu na manželstve muža a ženy. Obrana práv rodiny zo strany kresťanov je dôležitou podmienkou realizácie morálnych a zároveň prirodzených povinností, stojacich pred rodinou v spoločnosti. Aby rodina, ktorá už nie je tradičným modelom rodiny uplynulej epochy, splnila svoje najdôležitejšie prokreačné, výchovné, náboženské, hospodárske a spoločenské funkcie⁷³ v kontexte promócie osoby v rodine, sú kresťania pred zodpovednou a náročnou morálnou úlohou prinavrátiť rodine jej výsadné a dôstojné postavenie v spoločnosti.

Napríklad pápež sa obracia k rodine i v kontexte **autentickej ľudskej ekológie** zameranej na rodinu, ktorá je prirodzeným prostredím a štruktúrou formácie a rozvoja človeka⁷⁴. Kresťania si teda majú byť vedomí, že ide o rodinu, ktorá má byť morálne zdravým ekologickým prostredím umožňujúcim integrálny rozvoj ľudskej osoby vstupujúcej do spoločnosti. Čiže ľudská osoba vstupuje do plnosti reality prostredníctvom výchovy v rodine, ktorá je základným prvkom výchovy avšak jej možnosti sú v dnešnej spoločnosti obmedzené⁷⁵. Ide o to aby nové skutočnosti modernej doby, v ktorých žije človek, neboli

⁶⁷ Por. tamtiež 34.

⁶⁸ Por. W. M. Murphy. *Rodzina i ekonomia w nauczaniu społecznym Kościoła*. „Spoleczeństwo”. 7: 1997 nr. 1 – 2 s. 187.

⁶⁹ Por. GS 47.

⁷⁰ Por. W. Bołoz. *Promocja osoba w rodzinie*. Warszawa 1998 s. 184.

⁷¹ Národ je sprostredkovateľom kultúrnych hodnôt a rodina je prirodzeným prostredím, kde sa formuje ľudská osoba i v kontexte národnej hrdosti a patriotického postoja. Por. tamtiež s. 185. V špecifických podmienkach slovenskej spoločnosti sa týmto nadväzuje na spätosť kresťanskej, národnej a kultúrnej histórie, na čo majú kresťania poukázať v svojej angažovanosti za dobro rodiny. Práve historickú spojitosť kresťanstva, kultúry a národa, narušenú v období komunistickej diktatúry, by mali kresťania po roku 1989 obnoviť v rámci angažovanosti v rovine rodiny.

⁷² Por. CA 47.

⁷³ Mnohé z týchto funkcií boli rodine odobraté a v niektorých sa rodina nemôže realizovať z dôvodu nepriaznivej situácie v spoločnosti, ktorá neumožňuje rodine integrálnu výchovu potomstva. Dokonca zodpovedné rodičovstvo je ohrozované okrem iného prácou ženy, ktorá často musí pracovať mimo domova, aby rodina mohla zabezpečiť svoje materiálne potreby. Por. S. Rosik. *Sytuacja rodziny w dzisiejszym świecie i jej podstawowe zadania*. „Roczniki Teologiczno-kanoniczne”. 33: 1986 z. 3 s. 73 – 75.

⁷⁴ Por. CA 38 - 39.

⁷⁵ Por. L. Giussani. *Riziko výchovy*. Praha 1996 s. 91 a 109.

prekážkou k naplneniu jeho ľudskosti a aby neboli prekážkou pre život rodiny. Spoločnosť v spolupráci s kresťanmi má vytvárať zdravé prostredie pre rozvoj rodín a ich potreby, ktoré sú nevyhnutné pre realizáciu ich poslania. Tento požiadavok môžu kresťania skrze svoju aktívnu angažovanosť v spoločnosti najlepšie realizovať pravdepodobne cestou osobného nasadenia v oblasti ľudských práv, ktoré sú veľmi populárne na prelome tisícročí.

Hlavnými oblasťami napomáhajúcimi rodine sú: **rešpekt voči životu v každej jeho fáze, rešpekt voči rodičovskej schopnosti rodičov, rešpektovanie práv dieťaťa ako aj rešpekt voči rodine a jej identite**⁷⁶. Týmto spôsobom, v konkrétnych detailoch dotýkajúcich sa rodiny, môžu kresťania napomôcť identite rodiny, ktorá je svätyňou života, ktorý si zasluhuje úctu v každej fáze jeho existencie od jeho počiatku až po smrť. Ľudský život je darom, ktorý Boh Stvoriteľ zveril človeku a zároveň ho vyzval k zodpovednosti⁷⁷, čiže kresťania sa vo svojej angažovanosti za rodiny angažujú i za rešpektovanie života v spoločnosti. Kresťania sa takto stávajú morálnym svedectvom o novej kultúre života a o evanjeliu života, ktoré sú povolaní ohlasovať⁷⁸ v spoločnosti, ktorá je často orientovaná na kultúru smrti.

V tejto ontologicky dôležitej oblasti nemôže kresťanov zastúpiť žiaden iný subjekt v spoločnosti. A manželov, ktorí sú primárne zodpovední za odovzdávanie života a jeho formáciu v rodine, nemôže suplovať štát alebo spoločnosť⁷⁹. Čiže kresťania sú ohlasovateľmi rešpektovania morálneho zákona podporujúceho dôstojnosť poslania manželstva a rodiny. Štát a spoločnosť prostredníctvom politickej moci má zabezpečiť rodine, čiže aj ľudskému životu právnu ochranu⁸⁰, ktorá je zároveň garanciou všetkých práv, ktoré prináležia ľudskej osobe a rodine. Tým sa prostredníctvom kresťanskej angažovanosti v duchu ochrany života môže zvestovať svetu a spoločnosti posolstvo zodpovedného rodičovstva, ktoré je onticky späté s manželstvom a s rodinou.

Kresťanská aktivita v prospech rodiny integrálne zahŕňa v sebe aspekt **zodpovedného rodičovstva**, ktorý stojí v základoch civilizácie lásky, ktorej centrum a srdce predstavuje rodina⁸¹. Znamená čias⁸² jednoznačne poukazujú na potrebu, aby sa kresťania angažovali v rámci poslania zameraného na rodinu i v tejto sfére vyjadrenia úcty voči životu, rodiacemu sa v lone rodiny. Kresťanské posolstvo, adresované spoločnosti, prezentuje zodpovednosť manželov v rámci plodnej, ľudskej, manželskej lásky, pri vzbudení nového života. Toto zodpovedné rodičovstvo, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou kresťanskej angažovanosti, je naplnením zmyslu existencie rodiny a zároveň je prejavom úcty voči ľudskému životu. Kresťania majú svedčiť o poznávacom, volitívnom, spoločenskom, morálnom a náboženskom aspekte zodpovedného rodičovstva, ktoré zohľadňuje rozličné roviny života rodiny a jej členov.

Tieto morálne problémy, súvisiace so zodpovedným rodičovstvom a bezpodmienečnou **úctou voči životu**, ku ktorej má byť človek vychovávaný v lone rodiny, majú spojitosť s celkovým smerovaním spoločnosti. Kresťania sa vo svojej aktívnej angažovanosti majú zasadiť za rešpektovanie nedotknuteľného práva rodičov rozhodovať o počte svojich detí, o to

⁷⁶ Por. C. Ritter. *Kryzys i odbudowa państwa opartej na prawach rodziny- podmiotowość i suwerenność rodziny jako cel polityki społecznej państwa demokratycznego*. In: Jan Pawel II. *Centesimus annus*. *Tekst i komentarze*. Red. F. Kampka, C. Ritter. Lublin 1998 s. 207 – 208.

⁷⁷ V inštrukcii *Donum vitae* sa jasne zdôrazňuje nadprirodzenú neoceniteľnú hodnotu života ľudskej osoby. Por. Kongregácie pre náuku viery. *Donum vitae*. Trnava 1998 nr. 1 s. 23.

⁷⁸ Por. EV 79 – 80.

⁷⁹ Por. PP 37. Por. taktiež HV 23.

⁸⁰ Por. Kongregácia pre náuku viery. *Donum vitae*. Trnava 1998 s. 73 – 78.

⁸¹ Por. LR 13.

⁸² Tieto znamenia čias svedčia o kríze pravdy, utilitarizme, instrumentalizácii osoby človeka, ako aj o proabortívnych trendoch spojených s laickými výchovnými koncepciami v oblasti sexuality človeka, ktoré sú východiskom pre antinatalistické demografické programy. Tieto javy posudzuje pápež ako sprisahanie proti životu. Por. tamtiež 13. Por. taktiež EV 12.

aby štát nezasahoval negatívnym spôsobom do tohoto prirodzeného práva⁸³. Morálnou úlohou kresťanov je zdôrazniť subsidiárnu povinnosť štátu vytvárať priaznivé podmienky pre vznik nového života v rodine. Úcta voči životu, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou kresťanskej angažovanosti v prospech rodiny, sa prejavuje v manželstve a v rodine svedomitým zvážením rodičov pred Bohom a pred sebou, prijať nový život podľa svedomia formovaného v duchu Božieho zákona a posilneného dôverou v Boha⁸⁴. Je zrejmé, že tento zodpovedný postoj a úcta voči životu zohľadňuje demografické podmienky v spoločnosti.

V tejto súvislosti si kresťania majú byť vedomí, že propagácia neomaltuziánskych ideí a tiež alebo ich realizácia v spoločnosti nie je v súlade s postojom úcty voči rodine i voči životu. Populačný kolaps v Európe i na Slovensku je hrozbou pre spoločnosť a je morálnou výzvou pre rodinu, ako aj pre kresťanov. Pretože ak nie sú úspešné antinatalistické demografické programy, najmä v krajinách, kde náboženské a kultúrne tradície stále majú parciálny vplyv na život spoločnosti, tak sa pristupuje k rafinovanejším formám útoku na život, rodinu a manželstvo. Kresťania sa majú postaviť tvárou v tvár nebezpečenstvu sociálnoinžinierskeho programu⁸⁵, ktorý je oveľa účinnejší ako priame útoky na život, rodiaci sa v manželstve a v rodine. Tieto programy vytvárajú totiž krajne nepriaznivé podmienky pre život manželstva a rodiny, čiže aj nepriaznivé podmienky pre povstanie nového života.

Záverom možno konštatovať, že kresťanská angažovanosť za dobro rodiny sa má dotýkať jej členov v rozličných dimenziách ich manželského a rodinného života, čiže v celej bohatosti ich interpersonálnych vzťahov orientovaných do vnútra rodiny i smerom do spoločnosti. Pápež vo svojom poslanstve neraz vyzdvihuje dôstojnosť poslania, práce a úsilia všetkých členov rodiny v rozličných rovinách rodinného spoločenstva. V náročných podmienkach rýchlo sa premieňajúcej spoločnosti sa kresťania majú v rámci svojej aktivity koncentrovať na rodinu „ako na nezávislú a transcendentnú skutočnosť, ktorá je zakotvená i v práci, rozvíjajúcej a zabezpečujúcej prítomnosť a budúcnosť rodiny“⁸⁶. Kresťania angažujú sa v prospech rodiny, sa automaticky angažujú v prospech ženy, ktorej práca v rodine a mimo nej nie je v spoločnosti primeraným spôsobom doceňovaná, pričom jej význam nemožno vôbec zodpovedajúco finančne zhodnotiť. Mottom angažovanosti kresťanov za dobro rodiny vo vzťahu k spoločnosti, je prirodzený vzťah medzi týmito dvoma spoločenstvami, kde dobro rodiny sa prejavuje a je prítomné ako spoločné dobro celej ľudskej rodiny.

Zoznam skratiek dokumentov Magistéria Cirkvi:

- CA – Ján Pavol II: Encyklika *Centesimus annus*.
- CIC – *Codex iuris canonici*.
- EV – Ján Pavol II: Encyklika *Evangelium vitae*.
- FC – Ján Pavol II: Exhortácia *Familiaris consortio*.
- GS – Konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu *Gaudium et spes*.
- HV – Pavol VI: Encyklika *Humanae vitae*.
- KKC – Katechizmus katolíckej cirkvi.
- LR – Ján Pavol II: List rodinám *Gratissimam sane*.
- PH – Kongregácia pre náuku viery: Deklarácia *Persona humana*.
- PP – Pavol VI: Encyklika *Populorum progressio*.

⁸³ Por. A. Laun. *Otázka pre cirkev – preľudnenie*. Bratislava 1998 s. 70 – 73.

⁸⁴ Por. PP 37.

⁸⁵ Por. M. Schooyans. *Bioetika a populácia – Rozhodnutie pre život*. Bratislava 1997 s. 147 – 148.

⁸⁶ Por. J. Mejía. *Rodzina i praca w nauce społecznej Kościoła*. „Społeczeństwo”. 5: 1995 nr. 1 s. 30.

Resume

V krátkej teologickomorálnej reflexii sa poukazuje na situáciu v spoločnosti, v ktorej sa majú kresťania angažovať za dobro rodiny. Analýza situácie je zameraná na pozíciu, v ktorej sa rodina nachádza, pričom prevládajú negatívne javy, ktoré sú istým *novum* v spoločnosti. V úvode teologickomorálny analytický pohľad na prítomný okamih prezentuje niektoré skutočnosti v rozličných oblastiach života spoločnosti, ktoré majú negatívny dopad na manželstvo a rodinu v kontexte konštituovania nových vzťahov medzi rodinou a spoločnosťou, ako i v kontexte duchovných a materiálnych dobier rodiny.

Poslanie kresťanov nasmerované k rodine vychádza z biblickoteologickej koncepcie manželstva, ktoré je fundamentom rodiny. Angažovanosť kresťanov v spoločnosti za dobro rodiny je podmienená angažovanosťou v oblasti manželstva. Integrálnou súčasťou koncepcie manželstva je vízia sexuality, ktorá vychádza z biblického, teologickopersonalistického a antropologického fundamentu. Všetky tieto aspekty kresťanskej koncepcie sexuality prezentujú ľudskú sexualitu ako dar od Boha, ku ktorému má človek pristupovať s úctou a so zodpovednosťou. Súčasne sa v duchu biblického posolstva akcentuje teologický koncept stvorenia, z ktorého vyplýva teologickomorálny postoj k ľudskej jedinečnosti, identite a dôstojnosti, ktorá je neodňateľná a utvára východisko pre sexualitu v živote človeka. Personalistické nazeranie zdôrazňuje dialogálnu štruktúru ľudskej osoby (otvorenosť k interpersonálnym vzťahom vo všetkých dimenziách života osoby človeka) ako aj jej inpersonálny rozmer (otvorenosť k sebe v rámci identity).

Kresťania sa vo svojom poslaní v prospech rodiny koncentrujú na prezentáciu koncepcie manželstva v duchu *communio personarum*, kde je manželstvo predstavené ako celoživotné spoločenstvo osôb opačného pohlavia, ktoré je teleologicky nasmerované k láske, čiže k vzájomnému dobru manželov, k dokonalosti, k svätosti, ako i k plodeniu a výchove detí. Poslanie kresťanov v tejto oblasti spočíva v poukazaní na integrálnu koncepciu lásky v duchu pravdy o človeku, kde sa prezentujú jednotlivé aspekty manželskej lásky, ktoré je zakotvená v Bohu. Iba duchovnotelesná, plná, verná, výlučná, obetavá a plodná láska manželov môže a má byť pevným fundamentom manželstva a rodiny.

Posolstvo o manželstve a o rodine v duchu *communio personarum*, ktoré kresťania prinášajú do spoločnosti, pomáha poukázať na niektoré falzifikujúce postoje k manželstvu a rodine, často zavádzajúce laické koncepcie manželstva a rodiny, ako aj ideologické smery, ktoré "vedeckým" spôsobom denobilitujú inštitút manželstva a rodiny. Tieto (i médiami, západnou spoločnosťou preferované a právne zakotvené) pohľady na manželstvo a rodinu sú príčinou zmeny postoja spoločnosti voči manželstvu i rodine, kde sa spoločnosť konštituuje spôsobom, ktorý je namierený priamo i nepriamo proti manželstvu i rodine. Takto sa pomocou "sociálneho" inžinierstva v globálnom rozmere "demokratickým" a "vedeckým" spôsobom môžu likvidovať celé národy, nakoľko spoločnosť neumožňuje mladej generácii, v rámci vytvorených podmienok, uzavretie manželstva a založenie rodiny.

Práve kresťania sa v rámci biblického posolstva a angažovanosti za dobro rodiny majú zodpovedne zasadiť o prinavrátenie dôstojného miesta manželstvu a rodine v spoločnosti v duchu primátu manželstva a rodiny vo vzťahu k spoločnosti. Vybrané aspekty teologickomorálnej koncepcie manželstva a rodiny, ako kristologický, trinitárny, ekleziálny a eschatologický aspekt poukazujú na túto sviatostnú skutočnosť manželstva a rodiny, ktoré sú osobnou cestou spásy jej členov, pričom spoločnosť má zaujať k tejto skutočnosti adekvátny postoj. Ide o postoj úcty k životu, rešpektovania práv i ochrany manželstva a rodiny zo strany spoločnosti, ktorá je povinná pomáhať rodine v napĺňaní jej dôležitého a špecifického poslania. Výchovné, náboženské, sociálnoekonomické a spoločenské úlohy rodiny v kontexte

promócie ľudskej osoby v rodine formou zodpovedného rodičovstva nebude môcť rodiny realizovať ak spoločnosť nebude kreovať adekvátne podmienky pre život jej členov.

IN: ACTA NITRIENSIAE 3 NITRA 2000 s.103-137 ISBN 80-8050-348-6